

ข้อเสนอแนวคิดการพัฒนาหรือปรับปรุงงาน ตำแหน่งประเภทวิชาการ ระดับผู้เชี่ยวชาญ

ของ นางพรพนา โพธินาม

เพื่อประกอบการพิจารณาประเมินบุคคล ตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญด้านวางระบบการพัฒนาที่ดิน (นักวิชาการเกษตรเชี่ยวชาญ)

ตำแหน่งเลขที่ ๗๑๘ สังกัด สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๕

๑. เรื่อง การพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่โครงการอนุรักษ์ดินและน้ำ

๒. หลักการและเหตุผล

การพัฒนาประเทศในปัจจุบัน จำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้ งานวิจัย และนวัตกรรมมาเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับศักยภาพการผลิต การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคการเกษตรซึ่งเป็นรากฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ งานวิจัยที่ตอบโจทย์ปัญหาในพื้นที่จริงจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความรู้ใหม่ ค้นหาแนวทางแก้ไขปัญห และถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมสู่เกษตรกรอย่างเป็นรูปธรรม

ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) รัฐบาลได้กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาที่เน้นความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน หน่วยงานภาครัฐจึงต้องขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ดังกล่าว กรมพัฒนาที่ดินในฐานะหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดิน ได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร รวมถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตร เพื่อกำหนดทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน โดยคำนึงถึงความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในระดับนโยบายและระดับพื้นที่

การพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม จึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะช่วยให้การจัดทำโครงการอนุรักษ์ดินและน้ำมีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และชุมชนอย่างแท้จริง เนื่องจากแต่ละพื้นที่มีลักษณะทางกายภาพ สังคม และเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน การวิจัยแบบมีส่วนร่วมจะเปิดโอกาสให้เกษตรกร ชุมชน นักวิชาการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมพัฒนาเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมการจัดการดินและน้ำที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจริงของเกษตรกร

นอกจากนี้ การบูรณาการงานวิจัยเชิงพื้นที่ยังช่วยสร้างเครือข่ายการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ และชุมชน นำไปสู่การถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดศูนย์กลางข้อมูลอัจฉริยะด้านการจัดการทรัพยากรดินที่สามารถนำมาใช้วางแผนการผลิต การอนุรักษ์ดินและน้ำ และการปรับปรุงบำรุงดินได้อย่างมีประสิทธิภาพในเชิงรุก อันจะส่งผลให้เกษตรกรสามารถใช้ประโยชน์ที่ดินได้อย่างเหมาะสม เพิ่มผลผลิตและรายได้ สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจครัวเรือน และรักษาสมดุลสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

ดังนั้น การพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมในโครงการอนุรักษ์ดินและน้ำ ไม่เพียงเป็นการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ แต่ยังเป็นการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัยและชุมชน เพื่อให้เกิดการปรับใช้จริงในพื้นที่ ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของเกษตรกร และสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาประเทศสู่ความยั่งยืน

๓. บทวิเคราะห์/แนวความคิด/ข้อเสนอ และข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

๓.๑ บทวิเคราะห์

สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต ๕ มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานวิจัยและพัฒนาเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ดินและน้ำในพื้นที่เกษตรกรรม โดยบทบาทดังกล่าวมิได้จำกัดอยู่เพียงการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจเดิม แต่ได้พัฒนาไปสู่การทำงานที่ซับซ้อนและท้าทายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานวิจัยเชิงบูรณาการที่ต้องอาศัยทั้งองค์ความรู้ทางวิชาการ เทคโนโลยีทันสมัย และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เพื่อให้การวิจัยสามารถตอบโจทย์ความต้องการของพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

ในปัจจุบัน งานวิจัยไม่ได้มุ่งเพียงการสร้างองค์ความรู้เชิงทฤษฎีเท่านั้น แต่ต้องเชื่อมโยงสู่การแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ได้จริง และขยายผลสู่การปฏิบัติในวงกว้าง เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่จับต้องได้ เช่น การเพิ่มผลผลิต การฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การลดความเสี่ยงโรคมะเร็งของทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาเกษตรกรให้สามารถจัดการที่ดินของตนได้อย่างยั่งยืน

ภารกิจของหน่วยงานครอบคลุมหลายมิติ ตั้งแต่การศึกษา วิจัย ทดลอง และพัฒนานวัตกรรมด้านการจัดการดินและน้ำ ไปจนถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้แก่เกษตรกร และการบูรณาการข้อมูลร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อสร้างฐานข้อมูลและองค์ความรู้ที่เข้าถึงได้ง่ายและนำไปใช้ได้จริง

การวิเคราะห์สภาพการทำงานที่ผ่านมา พบข้อจำกัดสำคัญของการพัฒนางานวิจัย ได้แก่

๑) นักวิจัยบางส่วนยังขาดทิศทางที่ชัดเจน ไม่ทราบว่าควรดำเนินงานวิจัยในประเด็นใดจึงจะตอบโจทย์พื้นที่ได้ตรงที่สุด

๒) งานวิจัยหลายเรื่องยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร ส่งผลให้ผลงานบางส่วนถูกเก็บไว้โดยไม่ถูกนำไปใช้จริง

๓) กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้เกษตรกรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดและพัฒนา ยังมีจำนวนน้อย ทำให้เกษตรกรไม่รู้สึกรับเป็นเจ้าของงานวิจัย

๔) พื้นที่ต้นแบบที่นำผลงานวิจัยหรือนวัตกรรมไปใช้ในโครงการอนุรักษ์ดินและน้ำยังมีจำกัด ส่งผลให้การขยายผลสู่พื้นที่กว้างยังไม่ชัดเจน

ดังนั้น แนวคิดสำคัญของการพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม คือการสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักวิจัย หน่วยงาน และเกษตรกร ตั้งแต่การกำหนดประเด็นวิจัย การทดลองในพื้นที่จริง การประเมินผล ไปจนถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้กลับสู่ชุมชน เพื่อให้ผลงานวิจัยมีความเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ตรงกับปัญหาและศักยภาพของเกษตรกร

การดำเนินงานในลักษณะนี้ยังสามารถเชื่อมโยงกับเป้าหมายระดับชาติ เช่น การลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก การมุ่งสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutral) และการบรรลุเป้าหมาย Net Zero ของภาคเกษตร ตลอดจนการสร้างระบบฐานข้อมูลอัจฉริยะที่เกษตรกรและหน่วยงานสามารถเข้าถึงได้ง่าย ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการดินและน้ำ สนับสนุนการยกระดับคุณภาพชีวิตเกษตรกร และเสริมสร้างความมั่นคงของระบบการผลิตอาหารของประเทศในระยะยาว

ด้วยเหตุนี้ การพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม จึงถือเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพการผลิตทางการเกษตร ฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรดินและน้ำอย่างยั่งยืน และสร้างความเข้มแข็งให้กับเกษตรกรและชุมชนในพื้นที่

๓.๒ แนวความคิด/ข้อเสนอ

การดำเนินงานวิจัยในพื้นที่โครงการอนุรักษ์ดินและน้ำยังมีข้อจำกัดสำคัญ ได้แก่

๑. นักวิจัยบางส่วนขาดทักษะทางชัดเจน ทำให้ประเด็นวิจัยไม่ตรงกับปัญหาของพื้นที่
๒. ผลงานวิจัยหลายเรื่องไม่สอดคล้องกับความต้องการจริงของเกษตรกร และไม่ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในภาคการผลิต

๓. กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมมีจำนวนน้อย เกษตรกรจึงไม่รู้สึกรับเป็นเจ้าของงานวิจัย และไม่สามารถต่อยอดได้เอง

๔. พื้นที่ต้นแบบที่ใช้ถ่ายทอดและสาธิตยังมีจำกัด ส่งผลให้การขยายผลไปสู่พื้นที่ที่กว้างไม่ต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ การพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมจึงจำเป็นต้องยึดแนวคิด “เชื่อมโยง ปัญหา ความต้องการ และการใช้ประโยชน์” โดยมีเกษตรกร ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดโจทย์วิจัย การออกแบบกระบวนการทดลอง การประเมินผล ตลอดจนการนำผลลัพธ์ไปใช้ในพื้นที่จริง เพื่อสร้างงานวิจัยที่มีคุณภาพ สามารถตอบโจทย์ปัญหาได้ตรงจุด และนำไปสู่การสร้างพื้นที่ต้นแบบที่เป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถขยายผลสู่พื้นที่อื่นได้ต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดดังกล่าว จึงมุ่งเน้นการพัฒนา ๔ ด้านหลัก คือ

๑) การกำหนดโจทย์วิจัยที่ตอบโจทย์พื้นที่ โดยอ้างอิงจากข้อมูลวิชาการและความต้องการของเกษตรกร

: การวิจัยเชิงพื้นที่จำเป็นต้องเริ่มจากการกำหนดโจทย์ที่ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการจริง ของเกษตรกรและชุมชน โดยใช้ทั้งข้อมูลวิชาการ เช่น ข้อมูลคุณภาพดิน น้ำ การใช้ที่ดิน และข้อมูลเศรษฐกิจสังคม ประกอบกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เกษตรกรสะสมจากประสบการณ์ตรงในพื้นที่ การบูรณาการข้อมูลทั้ง ๒ ส่วนนี้ จะทำให้โจทย์วิจัยมีความถูกต้อง เหมาะสม และสามารถแก้ปัญหาในเชิงปฏิบัติได้จริง

๒) การสร้างการมีส่วนร่วมของเกษตรกรและชุมชน ในทุกขั้นตอนของกระบวนการวิจัย เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและพร้อมนำไปใช้จริง

: หัวใจสำคัญของการวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม คือการเปิดโอกาสให้เกษตรกรและชุมชน เข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การออกแบบแนวทางทดลอง การดำเนินงาน การติดตามประเมินผล ไปจนถึงการนำผลไปใช้จริง การมีส่วนร่วมดังกล่าวช่วยให้เกษตรกรเกิด ความรู้สึกเป็นเจ้าของงานวิจัย (ownership) พร้อมทั้งมีความมั่นใจที่จะนำผลไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเอง และสามารถถ่ายทอดต่อให้เกษตรกรรายอื่น ๆ ได้

๓) การจัดตั้งพื้นที่ต้นแบบเชิงบูรณาการ ที่แสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จของการนำงานวิจัยไปใช้ในโครงการอนุรักษ์ดินและน้ำ

: พื้นที่ต้นแบบถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงงานวิจัยกับการปฏิบัติจริง โดยควรจัดตั้งแปลงสาธิตหรือศูนย์เรียนรู้ที่เกษตรกรร่วมกันพัฒนาและบริหารจัดการ เพื่อแสดงให้เห็นถึงผลสำเร็จของการนำนวัตกรรมและผลงานวิจัยไปใช้ในพื้นที่จริง ทั้งด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำ การเพิ่มผลผลิต และการลดต้นทุนทางการเกษตร พื้นที่ต้นแบบเหล่านี้ยังทำหน้าที่เป็น ฐานข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ร่วม สำหรับเกษตรกร นักวิชาการ และผู้กำหนดนโยบาย

๔) การขยายผลและพัฒนากลไกสนับสนุน เพื่อถ่ายทอดผลงานวิจัยสู่พื้นที่กว้าง พร้อมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

: เพื่อให้ผลงานวิจัยไม่หยุดอยู่ที่พื้นที่นำร่อง จึงต้องมีการพัฒนากลไกการขยายผล ทั้งในรูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีผ่านแปลงเรียนรู้ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ การใช้เครือข่ายเกษตรกรต้นแบบ รวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น และภาคประชาสังคม การมีกลไกสนับสนุนที่ชัดเจนจะช่วยให้การถ่ายทอดผลงานวิจัยสู่พื้นที่กว้างเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

ดังนั้น กรอบแนวคิดการพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่โครงการอนุรักษ์ดินและน้ำ จึงไม่เพียงเป็นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ตอบสนองต่อพื้นที่เท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาเกษตรกรและชุมชนให้สามารถจัดการปัญหาด้วยตนเอง เสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการจัดการทรัพยากรดินและน้ำ และนำไปสู่การเพิ่มผลผลิต ความมั่นคงทางอาหาร และรายได้ที่ยั่งยืน

ตารางเปรียบเทียบแนวทางการดำเนินงานวิจัย

ประเด็น	แนวทางเดิม	แนวทางใหม่ (เชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม)
การกำหนดโจทย์วิจัย	นักวิชาการเป็นผู้กำหนดโจทย์ตามความสนใจของตนเอง	เกษตรกรและชุมชนร่วมวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่ โดยมีนักวิชาการทำหน้าที่สนับสนุนการกำหนดโจทย์วิจัยที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่
รูปแบบการทำงาน	ทำงานแบบแยกส่วน ไม่บูรณาการกับหน่วยงานหรือศาสตร์อื่น	บูรณาการหลายหน่วยงานและสหสาขาวิชา ร่วมกันออกแบบและดำเนินงานวิจัยในพื้นที่
บทบาทเกษตรกร	เกษตรกรเป็นเพียงผู้รับความรู้จากนักวิชาการ	เกษตรกรเป็นผู้ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมวิจัย ทำงานในลักษณะ “นักวิจัยภาคสนาม”
การแก้ไขปัญหา	มุ่งเน้นเชิงทฤษฎี อาจไม่สอดคล้องกับพื้นที่	มุ่งเน้นภาคปฏิบัติ ทดลองและประเมินผลในพื้นที่จริงร่วมกับเกษตรกร
ผลลัพธ์งานวิจัย	ผลงานสิ้นสุดที่รายงานวิจัย ขาดการติดตามผลการนำไปใช้	ผลงานถูกนำไปทดลองใช้จริง มีการติดตาม ประเมินผล และต่อยอดให้เหมาะสมกับพื้นที่
การขยายผล	จำกัดอยู่ในเอกสารหรือการเผยแพร่เชิงวิชาการ	ถ่ายทอดความรู้และแนวทางสู่เกษตรกร ผ่านแปลงสาธิต ศูนย์เรียนรู้ และเครือข่ายเกษตรกร
การติดตามประเมินผล	เน้นเชิงปริมาณ ติดตามเพียงว่าทำเสร็จตามงบประมาณ	ประเมินทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ วัดผลที่เกิดกับเกษตรกร ผลผลิต รายได้ และความพึงพอใจ
ความยั่งยืน	การดำเนินงานไม่ต่อเนื่องและไม่สร้างการมีส่วนร่วม	เกษตรกรและชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิดการเรียนรู้ร่วม และเป็นเจ้าของงานวิจัยร่วม ทำให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาว

๓.๓ ข้อจำกัดที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไข

ข้อจำกัด

๑) นักวิจัยจำนวนมากยังคงคุ้นชินกับการดำเนินงานวิจัยในรูปแบบเดิม เนื่องจากเป็นกระบวนการที่จัดการได้ง่าย ไม่จำเป็นต้องประสานงานหรือบูรณาการกับหลายฝ่าย อีกทั้งไม่ต้องติดตามหรือประเมินผลว่าผลงานวิจัยดังกล่าวถูกนำไปใช้ประโยชน์จริงในพื้นที่หรือไม่ ทำให้ขาดแรงจูงใจในการพัฒนากระบวนการวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม

๒) ระดับกรมยังไม่ได้มีการกำหนดนโยบายหรือทิศทางที่ชัดเจน เกี่ยวกับการส่งเสริมงานวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม ทำให้นักวิชาการและหน่วยงานในพื้นที่ยังไม่มีกรอบการทำงานที่ชัดเจนหรือข้อกำหนดที่เป็นรูปธรรมในการดำเนินการ

แนวทางแก้ไข

๑) กรมควรกำหนดนโยบายด้านงานวิจัยเชิงพื้นที่ เป็นหนึ่งในแนวทางสำคัญของการจัดทำและดำเนินงานวิจัย เพื่อสร้างกลไกสนับสนุนการพัฒนางานวิจัยที่ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของพื้นที่ได้อย่างแท้จริง

๒) หน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานพัฒนาที่ดินเขตและสถานีพัฒนาที่ดิน ควรกำหนดให้นักวิชาการดำเนินงานวิจัยในลักษณะบูรณาการระหว่างหลายสาขาวิชาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งพัฒนาพื้นที่ต้นแบบหรือพื้นที่บูรณาการ ที่สามารถใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และดูงานที่เกษตรกรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงได้ เพื่อสะท้อนให้เห็นผลสัมฤทธิ์ของกระบวนการทำงานแบบมีส่วนร่วม

๓) กรมควรกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของงานวิจัย ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติงาน โดยตัวชี้วัดไม่ควรจำกัดเพียงการตีพิมพ์หรือจัดทำรายงานวิจัย แต่ต้องครอบคลุมถึงการนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้จริงในพื้นที่ การขยายผลสู่เกษตรกร และผลลัพธ์เชิงประจักษ์ เช่น ความพึงพอใจของเกษตรกร ผลผลิต และประสิทธิภาพการจัดการดินและน้ำ เป็นเกณฑ์ประเมินผลสำเร็จของงานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

๔. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

การดำเนินงานวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมจะนำไปสู่การสร้างรูปแบบงานวิจัยใหม่ ที่ตอบสนองต่อบริบทจริงของพื้นที่และสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร โดยผลลัพธ์สำคัญที่คาดว่าจะได้รับ ได้แก่

๑) รูปแบบการวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกระบวนการใหม่ที่บูรณาการทั้งองค์ความรู้ทางวิชาการ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และประสบการณ์ตรงของเกษตรกร สามารถนำไปประยุกต์ใช้และขยายผลในพื้นที่อื่นได้

๒) พื้นที่ต้นแบบการอนุรักษ์ดินและน้ำ ที่สะท้อนการนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการเลือกใช้มาตรการอนุรักษ์ที่เหมาะสม การปรับปรุงบำรุงดินอย่างถูกต้อง ส่งผลให้สมบัติดินดีขึ้นอย่างชัดเจน

๓) การเพิ่มผลผลิตและรายได้ของเกษตรกร เนื่องจากการจัดการดินและน้ำมีประสิทธิภาพมากขึ้น ต้นทุนการผลิตลดลง และผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพสูงขึ้น

๔) การแก้ไขปัญหาเชิงระบบของเกษตรกร โดยงานวิจัยจะเป็นกลไกช่วยระบุและจัดการกับปัญหาที่เกษตรกรไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง นำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรและสร้างความยั่งยืนของระบบการผลิตทางการเกษตร

สรุปผลคาดว่าจะได้รับ คือการพัฒนางานวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมจะก่อให้เกิดรูปแบบงานวิจัยใหม่ที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ เกิดพื้นที่ต้นแบบการอนุรักษ์ดินและน้ำที่นำไปใช้ได้จริง ส่งผลให้ดินได้รับการปรับปรุง ผลผลิตและรายได้เกษตรกรเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกันปัญหาของเกษตรกรได้รับการแก้ไขอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

๕. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๑) ด้านการจัดทำงานวิจัย

(๑) จำนวนหัวข้อวิจัยเชิงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมที่ได้รับการพัฒนาและดำเนินการจริง

๒) ด้านการมีส่วนร่วมของเกษตรกร

(๑) จำนวนเกษตรกรและแปลงวิจัยที่เข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาด้านดินและน้ำ

(๒) ระดับความสามารถของกลุ่มเกษตรกรในการวิเคราะห์ปัญหา วางแผน และตัดสินใจร่วมกับ

นักวิชาการ

(๓) จำนวนกลุ่มเกษตรกรที่สามารถจัดทำ “แผนพัฒนาพื้นที่” และดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง

๓) ด้านพื้นที่ต้นแบบ

(๑) จำนวนและคุณภาพของแปลงสาธิต/พื้นที่ต้นแบบ ที่สะท้อนผลสัมฤทธิ์ของการวิจัยเชิงพื้นที่

(๒) การนำแปลงสาธิตไปใช้เป็น ศูนย์เรียนรู้/แหล่งถ่ายทอดเทคโนโลยี ให้แก่เกษตรกรรายอื่น

๔) ด้านผลลัพธ์และผลกระทบ

(๑) การนำผลงานวิจัยไปใช้จริงในพื้นที่ เช่น การอนุรักษ์ดินและน้ำ การปรับปรุงดิน การเพิ่มขึ้นของผลผลิตและรายได้ของเกษตรกรในพื้นที่วิจัย

(๒) ระดับความพึงพอใจของเกษตรกรต่อผลลัพธ์ของการวิจัย

(ลงชื่อ) พชพนา โภธินาม (ผู้ขอประเมิน)

(นางพรพนา โภธินาม)

(ตำแหน่ง) นักวิชาการเกษตรชำนาญการพิเศษ

(วันที่) ๑๐ / กันยายน / ๒๕๖๘